

« zurück blättern vor »

KRĘGIEL II subst. m. (f.), ab 1475; auch *kregiel*, *kregla*. 1) ‘flaschenförmige Figur im Kegelspiel, Kegel’ – ‘figura o butelkowatym kształcie służąca do gry w kręgle’: 2.H.15.Jh. PF V 7, STP *Cregle piramen. o 1490 Erz 34, STP *Kregel piramus*. o 1560 RejWiz 67, SPXVI *Więc kreglow nąstáwíaią w koto podle ściany / Dybie iáko kot ná myfz z galką chłop pijány*. o 1596 Volck Iii2, SPXVI *Kręgiel / Conus pyramis*. o (1611) 1768 Paszk.Dz. 122, L *Zawóy wzgóre iakoby kręgiel zaoftrzaia*. o 1695 AndPiekBoh 118, SP17 *leży, iak kula od kręgli*. o 1743 BystrzInf L2v, SP17 *Trzeci obrot słońca [...] ieft [...] nakfztalt kuli, do kręgli rzuconey, y toczącey się po ziemi*. o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 575 *Czterech albo sześciu grali w partyję na dwoje rozdzieleni, dwoch a dwoch lub trzech a trzech, rzucając kulą drewnianą do kręgli od mety na kilkanaście kroków długiej*. o 1953 Par.Zegar 33, DOR *Ustawiał kręgle i ledwo mógł w porę uskoczyć, gdy już, wirując i dudniąc, po drewnianej podłodze leciała duża kula*. – (SŁA), STP, SPXVI, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. 2) pl. ‘ein Spiel, bei welchem neun Holzfiguren mit Hilfe einer Kugel umgeworfen werden’ – ‘gra polegająca na przewróceniu dziewięciu drewnianych figur za pomocą kuli’: 1534 FalZioł V 65, SPXVI *granie rozmagite grać / kregle, y infze gry / przy ktorich trzeba biegać*. o (1614) 1964 Szym.Siel. 134 *Onegda, gdyśmy grali kręgle przy ostrowie, Minął nas*. o 1786–1788 Kras. List. 2 70, L *Gracz w kręgle*. o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 575 *Drugą grą były kręgle: w te najwięcej po domach szynkowych bawili się Niemcy, Sasi, rzemieślnicy i żołnierze*. o †1861 Chodź., SW *Przechadzka po ogrodzie, kręgle dla mocy*. o (1929) 1949 Oppman Warsz. 110, DOR *Oddają się starodawnej i szanownej grze w kręgle i walą kulami, wotając co pewien czas tryumfalnie: “Partia”*. – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SW, LSP, DOR. ◇ **Var:** *kregiel* subst. m., 2.H.15.Jh. PF V 7, STP o [LBel.] 1560 RejWiz 67, SPXVI – (SŁA), STP, SPXVI, SW (gw.); *kręgiel* subst. m., 1596 Volck Iii2, SPXVI – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *kregla* subst. f., 1743 BystrzInf L2v, SP17 o [LBel.] (vor 1792) 1951 Kit.Opis 575. ◇ **Etym:** 1) mhd. *kegel* subst. m., ‘Figur im Kegelspiel’, LEX. 2) nhd. *Kegel* subst. m., ‘Figur im Kegelspiel; ein Spiel’, GRI. ◇ **Konk:** †*grele*. ◇ **Der:** *kregiele* subst. m., [hapax] 2.H.15.Jh. PF V 7, STP *Cregelz pirameda*. o *kręglowy* adj., [hapax] 1535 GlabGad H7, SPXVI, zuerst geb. SW; *kręgielek* subst. m., [hapax] 1803 Mrong., SW, zuerst geb. L; *kręgielny* adj., zuerst geb. L; *kręgielnia* subst. f., ‘Ort, wo gekegelt wird; Kegelbahn’, †1896 Kacz., SW, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 2; *kręglarz* subst. m., ‘Kegelspieler’, [hapax] 1901 Mucha nr 6 s.7, WIECZ, zuerst geb. SW; *kręgielnica* subst. f., ‘Ort, an dem gekegelt wird’, zuerst geb. SW, nur für Inh. 2. ♠ Die geltende Form ist

von †*kregiel* I beeinflusst, vgl. die frühesten Belege, vielleicht auch von *kręg*
(*kręgu* gen.) ‘Ring; Spiel mit Wurfscheibe (Diskus); Wurfscheibe im Spiel’
(SPXVI), vgl. *kręgiem gra* (*Discobulus*) – MAĆZYŃSKI (SPXVI).

« zurück blättern vor »